

Tuomarilan muuttuminen 60 vuoden aikana

Arvoisa puheenjohtaja, kaupunginjohtaja, hyvät juhluvieraat, tuomarilalaiset, kära vänner.

Kun paikkakunnan nimi on Tuomarila, se tuo ensi vaikutelmana mieleen oikeudenmukaisuuden ja korrektiuden.

Kun paikkakunnan nimi ruotsiksi on Domsby, siitä on helppo vetää yhteyksiä kotiin, asuinpaikkaan ja latinan kieleen ja siis Domiin, alueemme lempinimeen.

Näiden nimien yhdistelmä on kotiseutumme Tuomarila, jonka kotiseutuyhdistyksen, Tuomarila-seura ry:n 60-vuotisjuhlaa tänään vietämme. Parhaat onnittelut juhlivalle yhdistykselle ja parhaat kiitokset arvokkaasta työstä kotiseutumme ja myös Espoon hyväksi.

Tuomarilan kehitys voidaan jakaa kolmeen aikakauteen: maatalous-Tuomarilaan, omakoti-Tuomarilaan ja moderniin Tuomarilaan.

Pääkaupunkiseudun rakentuminen, Espoon kasvu, rakentamismahdollisuudet Tuomarilassa ja liikenneyhteydet ovat muokanneet Tuomarilan kehityksen ja kasvun nykyiseksi asuinalueeksi, jossa on paljon kylämäistä yhteisöllisyyttä. Tuomarila on nykyaikainen ja luonnonläheinen sekä pientalovaltainen ja viihtyisä osa Espoota.

MAATALOUS-TUOMARILA

Keski-Espooseen tai ns. Vanha-Espooseen kuuluvassa maatalous-Tuomarilassa on asuttu vuosisatoja, jopa vuosituhansia. Kirkko on ollut paikallaan 1400-luvun lopulta alkaen ja alun perin merenlahtena ollut Kirkkojärvi lainehti vuosisadat vapaana. Asutus on rakentunut viiden maatilan: Dahlin, Domsin, Jofsin, Kirstin ja Sunan tilojen alueilla. Domsin kantatilan nykyinen kaunis päärakennus sijaitsee Tuomiokirkon ja Valtuustotalon välissä. Se on nyt Lakelan päiväkodin käytössä. Nykyinen Tuomarila on ollut pääasiassa Domsin kantatilan maita.

Tuomarilaa tulkitsen tässä nyt laajasti ja koska se oli viime vuosisadalla vasta muotoutumassa. Tuolloin maatalous oli vallitseva elinkeino, mutta kiinnostus alueeseen ja yhteydet alkoivat kehittyä. Vuonna 1902 valmistuneelle Helsingin-Karjaan-Turun rautatielle avattiin Tuomarilan seisake vuonna 1931. Matka Turkuun kesti tuolloin muuten 5 tuntia. Maanteitse Tuomarilaan ajettiin Kauniaisista tulevaa tietä pitkin joko Espoon kirkolle tai Björkbackan lastenkotiin ja kansakoululle radan pohjoispuolelle.

Tarinat kertovat myös alkoholin kieltolain monista vaikutuksista vv. 1919-32 etelä-Espoon kehitykseen suomalaisten ja virolaisten pirtutrokarien aktiivisuuden ja rahankäytön seurauksina. Joukossa oli mukana kuuluisuuksiakin ja moni vaurastui!

Alun perin asukkaat olivat pääosin ruotsinkielisiä, mutta useimmat muuttajat olivat suomenkielisiä. Kansakoulu perustettiin vuonna 1939 nykypaikalleen, tuli kauppaja ja työpaikkoja syntyi. Ensimmäinen Elanto aloitti 1930-luvulla Monosenkallion alueella Tuomarilan patriarkan Kalle Monosen talossa, nykyisen kukkakioskin tuntumassa. Kauppa siirtyi sittemmin Tuomarilankadun ja -kujan risteykseen lähelle rautatieasemaa.

Näille nurkille olisi voinut syntyä Tuomarilan keskusta kauppoinen, liikenneyhteyksinen, kouluinen, VPK:n taloinen ja pienteollisuusyhteyksinen.

OMAKOTI-TUOMARILA

Omakoti-Tuomarilan voimakkaan kehityksen ajanjakso keskittyy 1950–90-luvuille.

Pääkaupunkiseudun kasvu ulottui Espooseen, jolloin siitä tuli ensin kauppala vuonna 1963 ja kaupunki 1972. Tällöin maankäytön perusteellisempi suunnittelu voimistui ja alueiden rakentaminen kiihtyi. Valitettavasti ainakaan tuolloin ei ollut tarpeeksi kaukonäköisyyttä tulevan ajan mahdollisuuksiin ja muutoksiin ja esimerkiksi kaavoitus rajautui voimakkaasti vanhojen palstoitussuunnitelmien raameihin.

Meidän perheemme – eli lisäksi puoliso Marja ja pojat Jarkko ja Jouko – rakensi omakotitalon Tahkokujalle Palokunnan mäelle ja muutimme Tuomarilaan keväällä 1978 eli 48 vuotta sitten. Kohdallamme Tahkokujalla on edelleen sama soratie avo-ojineen kuin silloin, mutta vesijohdot ja viemäriverkot ovat nykyaikaiset.

Tuomarilaan muutettiin usein tuttavien suosituksesta tai perässä, koska tontteja löytyi ja voitiin ja osattiin rakentaa omakotitaloja. Lisäksi alueella nautittiin omasta rauhasta sekä keskuspuiston ja muun luonnon läheisyydestä. Liikenneyhteyksien paranemisella oli tärkeä merkitys asutuksen kasvulle.

Tuomarila-seuran perustaminen vuonna 1966 osui näihin samoihin ajankohtiin pyrittäessä yhdessä edistämään kyläyhteisön tarpeita ja viihtyvyyttä sekä tuomaan esille alueellisia epäkohtia mm. kaavoituksessa ja kunnallistekniikassa. Näihin aikoihin alkoivat tai voimistuivat Tuomarilassa myös monet yhteiset harrastukset kuten vuonna 1929 perustettu Tuomarilan VPK, jonka vuonna 1950 valmistunut talo rakennettiin talkoilla.

Urheilu- ja yhdistystoiminta aktivoituivat kuten heti toisen maailmansodan jälkeen perustettu Tuomarilan Urheilijat ja muut urheiluseurat, sekä mm. Martat ja Kuoro. Koulussa ja VPK:n talossa oli hyvät harjoitus-, kokoontumis- ja esitystilat. Espoon keskuspuisto on tarjonnut erinomaiset ja monipuoliset kuntoilumahdollisuudet, ja siellä oli jopa sodan jälkeen hyppymäki nykyisten kuntoportaiden paikalla.

Kulttuuri on myös näyttänyt voimansa. Rautatieaseman tuntumaan paljastettiin vuonna 2000 kuvanveistäjä Armas Hutrin teos Huminaa. Lauluntekijä Kari Tuomisaari teki vuonna 1989 laulun Tervetuloa Tuomarilaan, jonka Tuomarilan kuoro on usein esittänyt.

Näitä aikoja ja alueen muuttumista dokumentaristi Lasse Naukkarinen kuvaa osuvasti vuonna 2009 valmistuneessa Tuomarila-elokuvassaan ”Arvostetulla alueella”.

MODERNI TUOMARILA

Viime vuosikymmeninä moderni Tuomarila on edelleen kasvanut ja kehittynyt ja samalla asutus on laajentunut. Muuttajien lisäksi usein myös seuraava sukupolvi jatkaa samassa talossa asumista.

Eri ikäisistä asukkaista huolehditaan Espoon suuralueilla monin tavoin. Tuomarilan värikäs päiväkotitoiminta on aivan juuri laajennetun ja nykyaikaistetun 400 oppilaan koulun tuntumassa.

Tuomarilan alueelle on myös syntynyt palvelualan pienyrityksiä, joista moni liittyy paljon esillä olevaan etätöihin.

Alueen monista aktiviteeteista huolimatta kuitenkin käytännössä Tuomarila on ikään kuin jäänyt Espoon kainaloon ja suuresti ilman mahdollisuuksia vaikuttaa alueen itse toivomaan kehitykseen. Parannuksia, muutoksia ja kehitystoimenpiteitä on annettava ja päätöksiä tekee kaupungin organisaatio, jolla ei aina ole käsitystä tai tietoa paikallisista olosuhteista tai ongelmien ratkaisutarpeista.

Monella ns. vanhalla omakotialueella nykyaikaisen kunnallistekniikan rakentamista on odotettu vuosikymmenet. Positiivisia päätöksiä on hyvistä Tuomarila-seuran esityksistäkin huolimatta siirretty vuosikymmenestä toiseen. Kesällä 2026 kaupunki on taas järjestänyt kyselyn pientaloalueiden kunnallistekniikan rakentamisen toiveista ja tarpeista, ja saa nähdä, eteneekö asia nyt ripeämmin.

Aikoinaan kaupunkeja ja kuntia kehittyi niin, että keskustan muodostivat koulu, kaupat, urheilukenttä, linja-auto- tai rautatieasema, kirkko, seurantalot, ravintola ja kahvila sekä keskeinen asutus.

Tuomarilassa tämä kehitys on valitettavasti ollut osittain käännteistä.

Takaistuja on koettu alueen kauppojen lopettaessa kaupunginosakeskusten suurten markettien puristuksessa. Itse Tuomarilan VPK:n toiminta päättyi käytännössä siihen, ettei enää ollut kiinnostuneita vapaapalokuntalaisia.

Suuri takaisu koko alueelle oli VPK:n talon ilmeinen tuhopolttotapahtuma vuonna 2024. Se talo juhlasaleineen ja monine tiloineen oli ollut keskeinen monille Tuomarilaan liittyville tapahtumille ja alueen yhteisöllisyydelle. Aikoinaan VPK:n paloauto oli todellinen vetonaula alueen yhteisissä tapahtumissa ja lapset ja nuoret pääsivät sisälle oikeaan paloautoon.

Kino Tuomarila-elokuvateatterin sulkeutuminen oli niin ikään varsin valitettavaa. Elokuviissa kuten Tuomarilan elokuvaviikolla oli ollut monia iloisia ja tunteellisia hetkiä ja teatterin näytöksissäkin vieraili moni elokuvatähti! Ehkä joku muistaa Kati Outisen sympaattisen vierailun Kaurismäki-viikolla tai että elokuvaillaan haastattelussa Esko Salminen sanoi, että katsokaapa tarkoin Komisarinho Palmu elokuvaa, se oli ennen korvien leikkausta viimeinen, jossa minulla oli hörökorvat. Tai että Åke Lindman elokuvillaan vierailullaan kertoi, että hän piti enemmän jalkapalloilusta Kotkan Arto Tolsa stadionilla kuin sateisessa mutakuopassa makaamisesta Talin alueella kuvattaessa Tuntematonta sotilasta.

Helposti moni kiintyy menneeseen. Kuitenkin uutoksia on tapahtunut ja tapahtuu. Läheiset alueet kuten Suna ja Kulovalkea ovat myös kasvaneet ja ovat ikään kuin samaa kokonaisuutta. Tuomarila-seuran 50-vuotisjuhlan yhteydessä kymmenen vuotta sitten julkaistiin alueen historiasta, kehityksestä ja tapahtumista kertova kotiseututeos Pihkassa Tuomarilaan. Alueen kaupunkipolkuoppaisiin on koottu historiaa ja nähtävyyksiä.

Tuomarilan alueesta pidetään, koska siellä on turvallista, yhteisöllinen tunnelma sekä hyvät ulkoilu- ja liikuntamahdollisuudet. Luonto on lähellä ja monen kotipihalla käy jopa kauriita tervehtimässä ja aterioimassa. Alueen koirien määrää en osaa edes arvata. Vaikka monet kadut ja soratiet ovat mutkaisia ja kapeita, niin nopeita junamatkoja on helppo kehua. Hyvin on junaliikenne palvellut, sillä radan parantamista tarvitaan vasta nyt eli 120 vuotta radan ensikäytön jälkeen ja satakunta vuotta Tuomarilan seisakkeen avaamisen jälkeen.

KATSE ETEENPÄIN

Tuomarila-Seura ja alueen asukkaat ovat onneksi valveutuneesti seuranneet Espoon ja Tuomarilan sekä yhteiskunnan toimintatapojen kehitystä ja vaikuttamispyrkimykset ovat olleet aktiivisia. Seura tekee monenlaista työtä sekä asukkaiden että alueen hyväksi. Kotisivut ovat laajat, ajan tasalla ja viestintä toimii. Toivottavasti tämä jatkuu, vaikka maailma muuttuu.

Televisio, internet, tietotekniikka sekä some ja vastaavat ovatkin uusia haasteita kotiseututyölle ja yhdistystoiminnalle, usein asukkaillekin. Ne ovat ajaneet nuorison ajankäytössä ja harrastuksissa urheilun, palokunta-aatteen ja monen muun vapaa-ajan toiminnan edelle. Miten saada eri alojen osaajat mukaan ja miten saada nuoret aktivoitumaan heitä kiinnostavissa asioissa ja kiinnostavilla tavoilla?

Uudeksi Tuomarilan omakoti- ja pientaloasutuksen uhaksi on noussut Espoon uusi yleiskaava, jonka luonnosta on tehty monta vuotta. Soisi, että siinä kunnioitetaan pientaloasutusta eikä väkisin sullota kerrostaloja paikkoihin, mitkä ovat luontevia ja perinteisiä espoolaisen pientaloasutuksen alueita ja omalla roolillaan lisäävät viihtyisyyttä, luonnon arvoja ja ihmisten hyvinvointia.

Tuomarilan omakotiasutuksen sekä sen lähialueiden yhtenäisyyden luonne ovat säilyneet vuosikymmenet vahvoina. Siihen vaikuttavat meille kaikille tärkeät arvot kuten koti ja työ sekä arkipäivän elämän sujuvat rutiinit, vaikuttamismahdollisuudet, yhteisöllisyys sekä katse eteenpäin. Näitä meidän tulee vaalia ja kehittää. Olkaamme ylpeitä hienosta kotiseudustamme!

Lopuksi kysyin netin tekoälyltä, että mitä se sanoo Tuomarilasta? Tekoäly vastasi, että Tuomarila asuinalueena tarjoaa nykyisin palveluja ja linnunlaulua!

Toivotan jatkuvaa menestystä Tuomarila-seuralle, tuomarilalaisille sekä Espoon kaupungille!